

Dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof. UEK
Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Kraków, 13 września 2022 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Moniki Gorgoń
pt. „ZARZĄDZANIE RYZYKIEM BRAKU ZGODNOŚCI W SPÓŁKACH
NOTOWANYCH NA GIEŁDZIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH
W WARSZAWIE”**

1. Wprowadzenie

Recenzja niniejsza została opracowana w związku z powołaniem mnie na recenzenta przez Senat Społecznej Akademii Nauk, o czym zostałem poinformowany pismem skierowanym do mnie, z upoważnienia Rektora, przez Pana Prodziekana dra Andrzeja Marjańskiego. Promotorem rozprawy doktorskiej mgr Moniki Gorgoń pt. „Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w spółkach notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie” jest Pan prof. dr hab. Konrad Raczkowski. Funkcję promotora pomocniczego pełni Pan dr Wojciech Nagel.

Temat pracy został dobrze sformułowany, wyraźnie wskazuje na problem badawczy, którym jest potrzeba zbadania znaczenia zarządzania ryzykiem braku zgodności w prowadzeniu działalności gospodarczej przez spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności jest jednym z dynamicznie rozwijających się obszarów szeroko rozumianego zarządzania ryzykiem, co jest powodowane przede wszystkim potrzebami praktyki gospodarczej i wynika z coraz szybszego rozwoju zakresu działalności jednostek gospodarczych. Temat ten należy uznać za obejmujący zagadnienia nowatorskie w odniesieniu do już dobrze ugruntowanych badań

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

naukowych w innych obszarach ryzyka, takich jak np. ryzyko walutowe, ryzyko utraty płynności, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacyjne, ryzyko ceny czy chociażby ryzyko modelu. A zatem już sam temat recenzowanej rozprawy doktorskiej pozwala przypuszczać, że jej treści wniosą wartość dodaną do dorobku naukowego dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.

Należy podkreślić, że położenie nacisku na aspekt „zarządzania ryzykiem” wyraźnie sytuuje główny nurt rozważań teoretycznych i badań empirycznych, jakich możemy oczekiwać w recenzowanym doktoracie w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości. Takiego umiejscowienia treści niniejszego doktoratu dokonała Autorka, dodatkowo precyzując to umiejscowienie co do subdyscyplin, wśród których słusznie wskazała: wspomaganie decyzji kierowniczych i zarządzanie strategiczne. Recenzowana dysertacja ma także charakter pracy interdyscyplinarnej, gdyż w naturalny sposób rozważania teoretyczne z obszaru zarządzania są łączone z zagadnieniami z dyscypliny: ekonomia i finanse. Interdyscyplinarne podejście do realizacji celu badawczego w pracy doktorskiej mgr Moniki Gorgoń wpływa pozytywnie na ocenę recenzowanej pracy i świadczy o tym, że Doktorantka postawiła sobie ambitne zadanie, które zaplanowała co do realizacji zgodnie z tzw. warsztatem badawczym, co też bardzo dobrze opisała już we *Wstępie* dysertacji.

Za cel główny recenzowanej rozprawy Autorka przyjęła „*zbadać zarządzanie ryzykiem braku zgodności w wybranych spółkach notowanych na rynkach prowadzonych przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie*”. Recenzent uznaje tak sformułowany cel za zbyt ogólny, co wynika z ogromnej pojemności słowa „*zbadać*”. Natomiast za dobrze sformułowane recenzent uznaje cele szczegółowe, do których Autorka zaliczyła:

1. Określenie przeglądu literatury przedmiotu na temat istoty zarządzania ryzykiem braku zgodności w dyscyplinie: nauki o zarządzaniu i jakości.
2. Przedstawienie głównych zasad i sposobów zarządzania ryzykiem braku zgodności w spółkach notowanych na GPW w Warszawie.
3. Identyfikacja stosowanych standardów i metod zarządzania ryzykiem braku zgodności w spółkach notowanych na GPW w Warszawie.
4. Przedstawienie wpływu powszechnie obowiązującego ustawodawstwa na proces zarządzania zgodnością w ramach systemu zarządzania przedsiębiorstwem.

5. Określenie wpływu akcjonariatu spółki i wyniku netto na efektywność organizacyjną systemu zarządzania zgodnością.

W oparciu o cel badawczy Autorka sformułowała główny problem badawczy i pytania badawcze, które w pełni korelują z wymienionymi wcześniej celami szczegółowymi. Zgodnie z powszechnie przyjętą praktyką realizacji prac doktorskich Autorka, na podstawie przyjętych celów pracy i problemu badawczego, sformułowała hipotezę główną pracy i pięć hipotez częściowych. W ramach hipotezy głównej Autorka stwierdza, że *„zarządzanie ryzykiem braku zgodności jest obecnie jednym z podstawowych elementów zarządzania ryzykiem i stanowi kluczowy element zarządzania przedsiębiorstwem”*. Natomiast hipotezy częściowe także nawiązują do celów szczegółowych i pytań badawczych, co pozwala wysoko ocenić umiejętność realizacji zadań badawczych przez Doktorantkę. Niemniej jednak recenzent pragnie zwrócić uwagę, że znany jest mu pogląd, iż nie zawsze należy dążyć do idealnej zgodności celów szczegółowych z hipotezami częściowym, a samo określenie hipotez powinno mieć miejsce wówczas, gdy można je zweryfikować metodami ilościowymi. W recenzowanej pracy nie wszystkie hipotezy częściowe będzie można w ten sposób zweryfikować, ale ta uwaga ma charakter dyskusyjny, gdyż recenzent zdaje sobie sprawę, że w różnym stopniu stosowane są metody ilościowe i jakościowe w różnych dyscyplinach i te różnice w podejściu do ich stosowania zauważyć można właśnie pomiędzy naukami o zarządzaniu i jakości, a np. dyscypliną: ekonomia i finanse. Mając na uwadze różne głosy w dyskusji w tym obszarze, w opinii recenzenta Autorka być może niepotrzebnie formułowała hipotezę H1. Ciekawe i dogłębne rozważania teoretyczne na poziomie odpowiedzi na pytanie badawcze numer jeden są wystarczające do realizacji pierwszego celu szczegółowego, ale uwaga ta ma charakter dyskusyjny. W tym miejscu recenzent formułuje pierwsze pytanie do Doktorantki: czy znane są Autorce publikacje m.in. W. Czakona (np.: *„Mity o badaniach jakościowych w naukach o zarządzaniu”*), który w ciekawy sposób odnosi się do zakresu stosowania metod ilościowych i jakościowych właśnie w naukach o zarządzaniu, pisząc między innymi o triangulacji danych, a jeżeli tak, to czy Doktorantka podziela takie podejście. Jednocześnie recenzent z zadowoleniem stwierdza, że analiza źródeł literatury wskazuje, że w warstwie tzw. warsztatu badawczego Autorka korzystała z literatury autorstwa przedstawicieli nauk o zarządzaniu, między innymi z opracowania M. Lisińskiego i M. Szaruckiego pt. *„Metody badawcze w naukach o zarządzaniu i jakości”* z 2020 roku.

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

W dalszej części *Wstępu* opisano strukturę pracy. Recenzent wysoko ocenia logiczny układ *Wstępu*, który został podzielony na sekcje. Jedyną krytyczną uwagę w tym zakresie można zgłosić do braku we *Wstępie* wzmianki o zastosowanych metodach badawczych. Każdy rozdział pracy zawiera *Wprowadzenie* i *Wnioski* co dobrze systematyzuje podnoszone kwestie i wskazuje na logiczny wywód, szczególnie w obszarze badań literaturowych.

Warto podkreślić, że część teoretyczna pracy została opracowana w oparciu o dobrze dobrany zestaw bibliografii, w którym Autorka zestawiła ponad 350 wydawnictw zwartych, wśród których około 23% stanowią pozycje obcojęzyczne. Dodatkowo Doktorantka zestawiła 26 aktów prawnych i listę kilkunastu źródeł internetowych.

Sposób opisu zrealizowanych badań w warstwie teoretycznej, jak i empirycznej, świadczy o wysokich umiejętnościach Doktorantki w zakresie realizacji zadań badawczych. Doktorantka wykazała się dojrzałością naukową, potrafi formułować cele badawcze, dostosować do nich pytania badawcze, a także znana jest jej istota i znaczenie poprawnego formułowania hipotez badawczych. Etapy dobrze zaplanowanego procesu badawczego mgr Monika Gorgoń rozpoczęła od stwierdzenia luki badawczej w obszarze określenia istoty i znaczenia zarządzania ryzykiem braku zgodności w działalności zarządczej organizacji. Autorka słusznie zwróciła uwagę na fakt, że jak dotychczas tematyka *compliance* była przedmiotem wielu badań naukowych w naukach prawnych, natomiast w sposób niewystarczający podejmowano temat efektywności zarządzania ryzykiem badania zgodności w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. *Wstęp* pracy zasługuje na wysoką ocenę i jest zapowiedzią dobrze zaplanowanych i interesujących treści zarówno w warstwie badań literaturowych, jak i prezentacji uzyskanych wyników badań empirycznych.

2. Ocena merytoryczna pracy

W rozdziale pierwszym pt. „Zarządzanie ryzykiem w działalności przedsiębiorstwa” Doktorantka słusznie poświęciła należytą uwagę zdefiniowaniu podstawowych pojęć, takich jak: „ryzyko”, „zarządzanie ryzykiem”, „cele wdrożenia zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwie”, a także „efektywność ekonomiczna” w kontekście „efektywności organizacyjnej”, gdzie odnosiła się między innymi do teorii decyzji. Bardzo wiele miejsca mgr Monika Gorgoń poświęciła rozważaniom dotyczącym czynników ryzyka, które przedstawiła w różnych przekrojach (m.in.: makro, jako makro-otoczenie, i mikro, jako

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

czynniki ryzyka identyfikowane w samym przedsiębiorstwie). Po przytoczeniu wielu definicji ryzyka (m.in. autorstwa: F. Knighta i O. Langego, J. Czekaja i Z. Dreslera, A. Stabryły, P. Cabały i M. Sołtysika, a także definicję Komitetu Bazylejskiego) oraz przedstawieniu czynników ryzyka ze szczególnym uwzględnieniem jego wpływu na działalność gospodarczą przedsiębiorstwa, Autorka poświęciła wiele miejsca kwestii zarządzania ryzykiem. Również w tym obszarze Doktorantka wykazuje się rozległą wiedzą, potrafi przeprowadzić swoisty dyskurs naukowy z uwzględnieniem specyfiki dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości i wykazuje się bardzo dobrą znajomością literatury, zarówno krajowej, jak i zagranicznej. Autorka przytacza w tej części stanowiska i poglądy między innymi: K. Jajugi, C.L. Pritcharda, M. Romanowskiej oraz M. Trockiego, T.T. Kaczmarka. Wskazuje także na korzyści implementacji systemu zarządzania ryzykiem w warstwie operacyjnej i strategicznej dla działalności jednostki gospodarczej. Za dobrze ujęte recenzent uznaje także ciekawe rozważania dotyczące efektywności organizacyjnej w procesie zarządzania ryzykiem, w których Autorka wykazuje się erudycją przedstawiając stanowiska wielu autorów, którzy prezentują różne podejścia do kwestii ryzyka (awersja, neutralność, a skłonność do ryzyka), wskazując na ryzyko subiektywne, obiektywne, zmienne, niezmiennie, systematyczne, niesystematyczne, ryzyko ekonomiczne, ryzyko siły wyższej, ryzyko istnienia. W ramach przedstawienia kwestii wpływu zarządzania ryzykiem na efektywność organizacyjną przedsiębiorstwa Autorka odniosła się do relacji wartości przedsiębiorstwa jako poziomu zysków lub przepływów pieniężnych, przywołując poglądy między innymi A.M. Olkiewicza (rys. 7, str. 34). Po trzech podpunktach Autorka w podsumowaniu słusznie stwierdza, „iż na efektywność organizacji wpływa przyjęta w niej strategia zarządzania ryzykiem. W jej ramach, konieczne jest uwzględnienie aspektów ekonomicznych ryzyka” z czym recenzent się zgadza i uznaje tą uwagę za cenny wynik dotychczasowych badań literaturowych. W dalszej części rozdziału pierwszego mgr Monika Gorgoń w sposób rozległy przedstawiła poglądy wielu badaczy na temat klasyfikacji rodzajów ryzyka i klasyfikacji rodzajów zarządzania ryzykiem, co znowu uczyniła w oparciu o dobrze dobrane źródła literatury przywołując w tym obszarze stanowiska i poglądy takich znawców ryzyka jak np.: W. Tarczyński, M. Mojsiewicz, L. Korzeniowski, A. Przesmycka, M. Podstawka, S. Nohotko, E. Mączyńska, I. Staniec, J. Zawila-Niedźwiecki. W tym miejscu recenzent chce zauważyć, że we Wstępie pracy jest Doktorantka zapowiedziała podjęcie próby zdefiniowania

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

ryzyka, natomiast na tym etapie można odnieść wrażenie, że Autorka „chowa się” za poglądami innych przedstawicieli nauk o zarządzaniu i mimo posiadanej ogromnej wiedzy, nie zdecydowała się na zaprezentowanie własnego podejścia do tych podstawowych pojęć, takich jak ryzyko, zarządzanie ryzykiem czy też klasyfikacja rodzajów ryzyka. W tym miejscu recenzent kieruje do Doktorantki drugie pytanie, z prośbą i wskazanie tych definicji, które są najbliższe stanowisku Autorki. W rozdziale pierwszym możemy zapoznać się dodatkowo z ciekawym ujęciem ryzyka systemowego na przykładzie ryzyka pandemii COVID 19, aczkolwiek problematyka ta nie została ujęta w celach pracy. Doktorantka pokazała także, że jest znawcą standardów zarządzania ryzykiem, których rozwój i wprowadzanie do praktyki życia gospodarczego ujęła w porządku chronologicznym (od COSO po Sevesco III).

Recenzent wysoko ocenia rozdział pierwszy niniejszej dysertacji, w którym bez wątplenia Autorka wykazała, iż posiada rozległą wiedzę z obszaru zarządzania ryzykiem i potrafi przeprowadzić rzetelny dyskurs naukowy w oparciu o znane jej poglądy i stanowiska innych badaczy. Świadczy to o jej wysokich umiejętnościach prowadzenia badań naukowych w warstwie pogłębionych badań literaturowych z wykorzystaniem metody dedukcji.

W rozdziale drugim pt. „Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w działalności przedsiębiorstwa”, Doktorantka opisała najważniejsze pojęcia i zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem *compliance*. Autorka słusznie zwróciła uwagę na znaczenie COSO, ale także ustawy SOX (Sarbanes – Oxley Act z 2002 r., USA) i w ogóle audytu i controllingu, dla wyodrębnienia się funkcji *compliance*. Funkcja *compliance* zaczęła się rozwijać w Stanach Zjednoczonych, jako rezultat walki z korupcją po kryzysie z początku laty 70-tych XX wieku i po skandalu związanego z aferą Watergate. Autorka w tej części pracy doktorskiej z należytą starannością, głównie w oparciu o literaturę obcojęzyczną, przedstawia definicje pojęcia *compliance* autorstwa wielu badaczy. Słusznie zwraca także uwagę na rolę standardów ISO dla rozwoju zarządzania ryzykiem braku zgodności. W odniesieniu do sytuacji w Polsce, Doktorantka prawidłowo wskazuje na rolę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w upowszechnianiu i we wprowadzeniu do gry rodzajów zarządzania ryzykiem właśnie zarządzanie ryzykiem braku zgodności. Podkreśla także w ujęciu przedmiotowym znaczenie dla tego obszaru praktyki zarządzania Zasad Ładu

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

Korporacyjnego, które są wytyczną i zaleceniem Komisji Nadzoru Finansowego, ale powszechnie wiadomo, jakże ważną rolę pełnią te zasady w rozwoju naszego rynku kapitałowego. Recenzent pozytywnie odnosi się do autorskiego stanowiska Doktorantki w odniesieniu do pojęcia *compliance*, które odnajdujemy na stronie 93, gdzie Autorka stwierdza, „iż *compliance* to przede wszystkim zgodność prowadzonej przez przedsiębiorstwo działalności operacyjnej z krajowymi i międzynarodowymi wymogami prawa, przepisami branżowymi i standardami wewnętrznymi czy zasadami etyki”. W opinii recenzenta w drugim rozdziale Autorka daje dowody swojej dojrzałości naukowej, potrafi połączyć przedmiot swoich badań z następującymi co kilka lat kryzysami w gospodarce światowej. Owo doświadczenie Autorki i umiejętność obserwacji naukowej na poziomie międzynarodowym dowodzi, że Doktorantka jest także znawcą rozwiązań regulacyjnych odnoszących się do zarządzania ryzykiem braku zgodności, słusznie podnosi m.in. rolę Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego (który w 2005 roku wydał ważne wytyczne w tym zakresie – *Zgodność i funkcja zapewnienia zgodności w bankach*) w rozwoju funkcji *compliance*, także znaczenie standardu *ISO 19600 Compliance Management Systems* z 2014 roku. W sposób szczegółowy Autorka wskazała na znaczenie zarządzania ryzykiem braku zgodności w funkcjonowaniu przedsiębiorstw w ujęciu tego nowego elementu zarządzania ryzykiem jako mikro i makrosystemu. Recenzent pozytywnie ocenia treści dotyczące wpływu pandemii na zarządzanie systemami zgodności, jednak ponownie podkreślić należy, że zagadnienie to nie jest ujęte w celach pracy dlatego można postawić pytanie o zasadność zamieszczenia tych treści w recenzowanej dysertacji. Uwaga ta ma charakter dyskusyjny, zapewne fakt iż praca powstawała w czasie dużego nasilenia zjawisk epidemicznych także przyczynił się do decyzji Autorki o konieczności odniesienia się do tego ważnego czynnika z bieżącej praktyki gospodarczej, który także może mieć wpływ na rozwój zarządzania ryzykiem braku zgodności, co jednak nie jest wskazywane bezpośrednio w tekście pracy. Z punktu widzenia praktyki gospodarczej za ciekawe należy uznać rozważania dotyczące efektywności wdrożenia *compliance* w przedsiębiorstwach, jak również skuteczności funkcjonowania tego systemu, na co wpływ ma między innymi konieczność współdziałania ze sobą organów spółek, głównie zarządu i rady nadzorczej. Bazując na swoim doświadczeniu z praktyki gospodarczej recenzent zgadza się z tym stanowiskiem i docenia wagę podnoszonych w dysertacji problemów.

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

Rozdział drugi zasługuje na wysoką ocenę, Doktorantka stara się nie tylko przedstawiać poglądy innych badaczy, ale także prezentuje własne stanowisko, podejmuje udaną próbę zdefiniowania podstawowego pojęcia *compliance*, co potwierdza jej wysokie umiejętności i możliwości realizacji prac badawczych, w których z sukcesem osiąga postawione wcześniej cele badawcze.

W rozdziale trzecim pt. „Organizacja i standaryzacja zarządzania systemami zgodności i ryzykiem braku zgodności ze szczególnym uwzględnieniem wybranych instytucji rynku finansowego” Doktorantka wskazała na procesowy charakter wprowadzania i stosowania systemu *compliance*, jako narzędzia mitygacji ryzyka. Autorka wymieniła elementy procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, wśród których szczególnego znaczenia nabiera identyfikacja czynników tego rodzaju ryzyka oraz dobór wskaźników, które mogą zostać uznane za miary tego ryzyka. W warstwie standaryzacji, Autorka zdecydowała się na podkreślenie znaczenia norm ISO 19600 oraz ISO 37301. Doktorantka wskazała na różnice pomiędzy tymi normami uznając, że najbardziej nowoczesną i mającą zastosowanie do wszystkich rodzajów organizacji jest norma ISO37301. W dalszej części omówiono rolę i znaczenie *Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO)* w rozwoju wytycznych tej organizacji, które dotyczą obszaru kontroli wewnętrznej w organizacjach. Dokładne umiejscowienie przez Doktorantkę zagadnień z obszaru *compliance* w COSO2 świadczy o bardzo dobrej identyfikacji procesu rozwoju standardów stosowanych w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności, dla których najnowsze rozwiązania zostały wprowadzone w 2020 roku w dokumencie pn. *Compliance Risk Management: Applying The COSO ERM Framework*. Ponadto w rozdziale trzecim Autorka przedstawiła dość podstawowe kwestie z zakresu nadzoru nad rynkiem finansowym w Polsce, jeszcze raz nawiązała do znaczenia Zasad Ładu Korporacyjnego, omówiła niektóre Rekomendacje KNF (np. Rekomendację H), Dobre praktyki dla spółek notowanych na GPW oraz rolę i znaczenie Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd Papierów Wartościowych, który między innymi w dyrektywie MIFiD II zawarł wytyczne w zakresie funkcji zapewnienia zgodności. Następnie Doktorantka przystąpiła do wskazania specyfiki zarządzania zgodnością

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

w bankach, ubezpieczycielach, a także w spółce realizującej zadania rynku regulowanego czyli Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie SA, ale recenzent nieco krytycznie ocenia tę część rozdziału trzeciego. Ta krytyczna ocena wynika z tego, że w tych kolejnych podpunktach mamy powtórzenia w odniesieniu do np. Zasad Ładu Korporacyjnego, Rekomendacji H. Jednak, mimo trochę niższej oceny treści drugiej części rozdziału trzeciego, ocena całościowa tego rozdziału jest także jednoznacznie pozytywna.

Rozdział czwartym został zatytułowany „Zarządzanie ryzykiem w działalności przedsiębiorstwa” co w opinii recenzenta, jak na tytuł rozdziału empirycznego, jest określeniem zbyt ogólnym i de facto tytuł taki może wskazywać na szersze ujęcie problemu w stosunku do tematu samej dysertacji. Zapewne Autorka zechce doprecyzować ten tytuł, gdyż obecna jego wersja jest powtórzenie tytułu pierwszego rozdziału. Przechodząc już do treści tego rozdziału, należy podkreślić, że Autorka prawidłowo określiła w nim przedmiot i podmiot badań empirycznych. Należy pozytywnie odnieść się do faktu, iż do próby badawczej wybrano 31 spółek giełdowych z Respect Index. W grupie tak dobranych spółek znalazły się podmioty z różnych branż, o różnym zakresie działania. Podkreślić należy, że Autorka logicznie i w sposób przekonujący uzasadniła sposób doboru próby. Krytycznie natomiast należy odnieść się do braku informacji na temat reprezentatywności w odniesieniu do całej populacji grupy spółek giełdowych, co oczywiście przy odpowiednim doborze metod ilościowych może nie być konieczne, jednak brak wzmianki na ten temat stanowi dla recenzenta przyczynę do zgłoszenia tej kwestii. Uwaga ta ma jednak charakter dyskusyjny. Autorka zdecydowała się zrealizować cele badawcze poprzez przeprowadzenie badań ankietowych w wybranej grupie spółek giełdowych. Badania zostały zrealizowane według stanu obejmującego okres od 01.06.2019 do 31.12.2019 r., czyli jeszcze przed wybuchem pandemii COVID 19. Na wysoką ocenę zasługuje sam opis metod, techniki i narzędzi badawczych, w czym Doktorantka kierowała się wskazówkami i zaleceniami znanych i cenionych przedstawicieli nauk o zarządzaniu i jakości, wśród których należy wymienić: M. Lisińskiego, M. Szaruckiego, Ł. Sułkowskiego, R. Lenart – Gansiniec, E. Stańczyk – Hugier. W badaniach empirycznych zastosowano sondaż diagnostyczny, który zrealizowano przy pomocy techniki CAWI, czyli za pomocą anonimowej ankiety przeprowadzonej w trybie zdalnym (elektronicznie). Ankieta, której treść stanowi załącznik do niniejszej pracy,

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

składała się z trzech części. Pierwsza część dotyczyła samej organizacji systemów *compliance* w badanych podmiotach, druga odnosiła się do zagadnienia zarządzania ryzykiem braku zgodności w badanych spółkach giełdowych, a trzecia część zawierała pytania dotyczące tzw. metryczki ankiety. W analizie uzyskanych wyników posłużono się testem niezależności chi-kwadrat, a korelacje pomiędzy zmiennymi sprawdzano za pomocą współczynnika Spearmana. Przyjęto poziom istotności $p=0,05$, a obliczenia na danych ilościowych dokonywano przy użyciu programu SPSS. Następnie Doktorantka przedstawiła przekrojową charakterystykę spółek z grupy badawczej, analizując strukturę tej grupy pod kątem przynależności do innych indeksów giełdowych, wielkości zatrudnienia, kapitalizacji, przynależności do sektora, umiejscowienia siedziby spółki w regionie (województwie), akcjonariatu. Doktorantka dokonała także analizy opisowej zmiennych uzyskanych w ramach badań CAWI. W ramach uzyskanych wyników respondenci wyraźnie wskazali na umiejscowienie w ich organizacjach systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności w działach *compliance* (97%), co oznacza także, że w zdecydowanej większości badanych spółek funkcjonują takie właśnie działy. Analiza opisowa dwudziestu pytań z przeprowadzonej ankiety niestety zawiera błędy natury, jak sądzi recenzent, technicznej. Otóż brak jest wzmianki o wynikach uzyskanych odpowiedzi na pytanie nr 10, dotyczące stosowania standardów takich jak COSO, ISO, Rekomendacji H. Ponadto, w ramach rysunku mającego obrazować uzyskane wyniki odpowiedzi na pytanie nr 13 z ankiety, błędnie przedstawiono wyniki dotyczące pytania nr 15 (str. 197, błędna treść rysunku nr 63). Także na rysunku nr 68 (str. 202), który obrazuje wyniki odpowiedzi na pytanie nr 18 z ankiety, nie ujęto wyników dla jednej z opcji odpowiedzi – „rzadziej niż raz na rok”. Wskazane błędy nie stanowią dla recenzenta powodu do wyrażenia negatywnej oceny w odniesieniu do treści rozdziału czwartego, ale tą ocenę obniżają. W ramach trzeciego pytania, które recenzent zechce skierować do Doktorantki, proszę przedstawić brakujące wyniki badań i odnieść się co do ich ewentualnego wpływu na sformułowane wnioski końcowe. Należy bowiem zwrócić uwagę, że trzeci cel szczegółowy odnosił się do identyfikacji standardów zarządzania ryzykiem braku zgodności, a nie tylko do metod zarządzania tym rodzajem ryzyka. Recenzent docenia całokształt badań empirycznych, które Doktorantka dobrze zaplanowała, odniosła sukces w zakresie pozyskania aż 31 ankiet ze spółek giełdowych, co w naszej akademickiej rzeczywistości nie jest wcale takie łatwe. Analizując omówienie weryfikacji hipotez należy stwierdzić, że Doktorantka uzyskała

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof.UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

wartościowe wyniki, które faktycznie pozwalają jej stwierdzić, iż wszystkie cele szczegółowe możemy uznać za osiągnięte. Hipotezy cząstkowe, do weryfikacji których zastosowano metody ilościowe, recenzent również uznaje za potwierdzone. W ramach opisu kwestii weryfikacji hipotezy głównej Doktorantka stwierdziła natomiast, że „w 91% badanej populacji spółek została wyodrębniona jednostka odpowiedzialna za zarządzanie zgodnością lub też połączona z inną funkcją w organizacji”. Warto podkreślić, że owe 91% dotyczy badanej próby badawczej, która zawiera 31 elementów, a populacja spółek notowanych na GPW liczy ponad 400 elementów. Dlatego kwestia reprezentatywności lub przynajmniej odniesienia się do istotności statystycznej uzyskanych wyników wydaje się być w tym opisie nieco zaniedbana co powoduje niepewność czy Doktorantka faktycznie ma prawo do ekstrapolacji uzyskanych wyników w wybranej próbie badawczej na całą populację spółek notowanych na GPW w Warszawie. Uwaga ta ma jednak charakter dyskusyjny i nie wpływa na ogólną, pozytywną ocenę sposobu realizacji badań empirycznych.

W podsumowaniu oceny treści zawartych w rozdziale czwartym należy podkreślić, że Doktorantka zrealizowała cenne badania empiryczne, w których poszukiwała możliwości weryfikacji postawionych hipotez, ale także starała się poprzez dobrze zaplanowane badania ankietowe dokonać oceny wpływu różnych elementów zarządzania przedsiębiorstwem na możliwości mitygacji ryzyka zarządzania brakiem zgodności w spółkach notowanych na GPW w Warszawie. Doktorantka wykazała się umiejętnością realizacji badań empirycznych, bardzo dobrze zna elementy tzw. warsztatu badawczego, potrafi formułować problemy badawcze, które poprzez zastosowanie odpowiednich metod i narzędzi badawczych, potrafi rozwiązywać dokonując stosownej weryfikacji hipotez, co pozwoliło jej uznać postawione cele za zrealizowane. Owszem Autorka popełniła kilka błędów w zakresie samej już tylko prezentacji wyników, ale są to błędy natury technicznej i nie mają istotnego, przesądzającego wpływu ocenę warstwy merytorycznej tej części dysertacji. Treści rozdziału empirycznego recenzent ocenia niżej aniżeli trzy pierwsze części dysertacji, ale jest to ocena ostatecznie także pozytywna.

3. Uwagi końcowe

Z obowiązków wynikających z roli recenzenta należy stwierdzić, że w pracy zdarzają się nieliczne niedoskonałości natury technicznej lub zwykłe omyłki, które jednak nie

Kierownik Katedry: dr hab. Mariusz Andrzejewski, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków

Sekretariat: pawilon F, pok. 502, tel. +48 12 293 56 46, tel./faks +48 12 293 50 41, www.uek.krakow.pl

umniejszają wartości niniejszej dysertacji doktorskiej. Przykłady tego typu błędów są następujące:

- w spisie treści (str. 3) – w punkcie 2.3 jest: „miko”, a powinno być „mikro”, a w punkcie 3.2.1 jest „zarządzanie system zgodności”, a powinno być: „zarządzanie systemem zgodności”;
- w spisie treści (str. 4) brakuje podpunktów: 4.4.3.1 i 4.4.3.2, które znajdujemy w tekście pracy;
- na stronie 6 jest: „zamiennie terminami”, a powinno być: „zamiennie terminami”;
- w przypisach przyjęto zasadę skrótu od imienia, a na stronie 10 jest w przypisie nr 24 pełne imię autorki cytowanej publikacji;
- na stronie 104 w dziewiątym wierszu jest „barku”, a powinno być „braku”, podobny błąd jest na stronie 156,
- na stronie 116 w przypisie nr 372 jest „comlaine”, a powinno być „compliance”,
- na stronie 124 brak jest kropki i spacji przed wyrazem : „Zostaną”,
- na stronie 129 opis wykresu na rysunku 42 jest w języku angielskim, a powinien być w języku polskim,
- na str. 146 jest „powyższy dokumentnie”, a powinno być „powyższy dokument”,
- na str. 148 jest „opowiada”, a powinno być „odpowiada”,
- na str. 151 jest „ryzkiem”, a powinno być: „ryzykiem”,
- w treści rysunku 49 jest „UVHAŁY”, a powinno być: „UCHWAŁY”,
- na str. 227 jest „bakowego”, a powinno być „bankowego”,
- na str. 231 jest „zwarto” a powinno być „zawarto”.

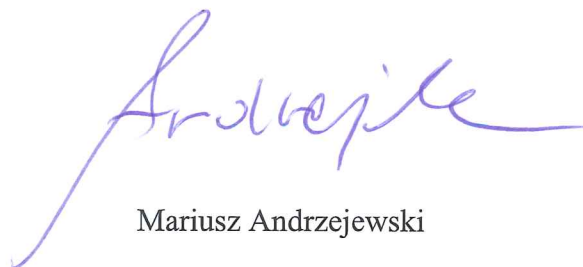
Uwagi te recenzent zgłasza, ale nie mają one wpływu na ogólną, pozytywną i wysoką ocenę strony technicznej recenzowanej pracy doktorskiej. Tekst jest przygotowany w sposób staranny, rzetelny co pozytywnie wpływa na zapoznanie się z jego treścią.

4. Konkluzja

Należy podkreślić, że recenzowana praca wypełnia lukę badawczą w obszarze zarządzania ryzykiem braku zgodności i stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości. Mgr Monika Gorgoń wskazała w obranym obszarze badań lukę naukową i lukę badawczą, co skłoniło ją do sformułowania problemu badawczego, który, przy zastosowaniu odpowiednich metod badawczych, z powodzeniem rozwiązała. Recenzowana dysertacja doktorska stanowi wartościowe opracowanie naukowe zarówno w warstwie rozważań teoretycznych, jak również w obszarze uzyskanych wyników w ramach zrealizowanych badań empirycznych.

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Moniki Gorgoń pt. „Zarządzanie ryzykiem braku zgodności w spółkach notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie” zasługuje na pozytywną ocenę i odpowiada ustawowym wymogom określonym dla rozpraw doktorskich. Wnoszę zatem o jej dopuszczenie do publicznej obrony.

Kraków, 13 listopada 2022 r.

Mariusz Andrzejewski